

Dagmar Kopencová

Aspekty vlivu omamných a psychotropních látek na důkazní hodnotu výslechu

Anotace: Autorka v předkládaném článku shrnuje výzkum ke zjištění, jaká je důkazní hodnota výslechu u osob, které jsou vyslýchány pod vlivem drog. Taktéž je článek zaměřen na pravdivost výpovědi těchto osob.

Klíčová slova: výslech, omamné a psychotropní látky, paměťové stopy, výzkum, důkazní hodnota

Úvod

Drogová problematika v České republice se již netýká několika málo konzumentů z dob před rokem 1989. Po otevření státních hranic bohužel naše území zaplavil trh s drogami různého druhu od rostlinných až po syntetické. Na takový rozsah a množství náš stát nebyl vůbec připraven a než orgány činné v trestním řízení včetně naší legislativy začali fungovat a tento problém řešit, již drogy u nás zdomácněly. Vytvořila se síť prodejců drog a síť uživatelů. Přes různé preventivní programy se počet uživatelů nijak rapidně nesnižuje. To vede k různým závažným důsledkům v ekonomice, medicíně i sociální sféře.

Pro policejní práci to znamená, že policisté se stále častěji setkávají s osobami ovlivněnými drogami různého druhu a jsou nuceni řešit problémové situace na ulici i na služebně.

Z důvodů politických a ekonomických tlaků dochází v určitých periodách ke snižování stavu policejního sboru, odchodu starších zkušených policistů znalých drogové problematiky z praxe, a poté k nabírání nových mladých policistů, kteří ovšem nemají potřebné znalosti a zkušenosti policejní práce a chybí jim možnost převzít praktické dovednosti a zkušenosti od policistů déle sloužících.

Jedním z problémů policejní práce je jednání s osobami pod vlivem drog, rozpoznání těchto osob a taktéž možnosti výslechu těchto osob. Ze zákona je zakázáno vyslýchat osoby, o kterých je známo, že jsou pod vlivem omamných a návykových látek, ovšem na druhé straně může dojít k situaci, kdy zjištění potřebných informací může zachránit život nebo majetek jiné osoby. Taktéž je zde institut lékařského vyšetření, a pokud lékař potvrdí, že osoba pod vlivem drog je schopna výslechu, policista tuto osobu vyslechne a tento výslech má procesní důkazní hodnotu u soudu. Je přece zřejmé, že osoba, která dlouhodobě zneužívá návykové látky, nemůže být za pár dní vyléčena. Lékař zjišťuje, zda její ovlivnitelnost drogami je krátkodobá nebo dlouhodobá, že by bez drogy nebyla schopna běžným způsobem fungovat a vypovídat, neboť by dostala abstinenční příznaky. Osoba takto zneužívající drogy většinou skončí na několik dní v detoxikačním zařízení a po zpravidla dvou až třech dnech je propuštěna s léky, které musí v určitém množství a v určité periodě užívat, tyto léky jsou návykové, jen nahrazují drogu, kterou si aplikoval.

Jednou z možností, kdy lékař povolí výslech osoby, je situace, kdy jde o osobu zraněnou nebo závažně nemocnou či umírající a takovou osobu je nutno vyslechnout k získání kriminalisticko-relevantních informací. I tyto osoby jsou pod vlivem léků, většinou i léků tlumících bolest.

Další možností je, že osoba, která je vyslechnuta, je pod vlivem omamných a psychotropních látek a policistovi toto nepřízná. Většinou jde o občasné uživatele návykových látek a oni sami vědí, jak na ně droga účinkuje, a jsou schopni toto zneužívání skrývat.

V posledních letech se ve velkém množství objevují lidé, kteří zneužívají různé druhy léčiv z důvodu velkých nároků na práci. Aby nebyli unavení a byli neustále aktivní, jsou

schopni postupně spadnout do drogové pasti. To vede k aplikaci větších a silnějších dávek a bez této pobídky nejsou schopni normálně fungovat. Pokud nepřekročí určitou hranici, kde je léčiva již nenabudí, ale naopak začínají jejich vlivem chátrat a projevy těchto dávek jsou i citelně viditelné na dané osobě, tato osoba u výsledku zapře požití návykových látek, neboť si ve své mysli nepřipouští, že je narkoman.

Jakou důkazní hodnotu má výslech provedený s osobou, která byla v době výsledku pod vlivem omamných a psychotropních látek? A jakou tehdy, pokud osoba byla pod vlivem omamných a psychotropních látek v době činu a poté byla vyslýchána po odeznění intoxikace? Má takto provedený výslech vliv na pravdivost výpovědi?

1 Paměťové stopy

Výslech je samostatná metoda kriminalistické praktické činnosti a trestně procesním úkonem, který je určován aktivní činností vyslýchajícího v mezích zákona a je zaměřen k tomu, aby výpovědi vyslýcháného byly získány úplně a věrohodné poznatky o vyšetřované události na základě paměťových stop obsažených ve vědomí vyslýchávaných osob.

„Dosud není dostatečně objasněna podstata paměťové stopy, hranic paměťových stop jako fragmentárních informací a jejich klasifikace. Všeobecně se v kriminalistice soudí, že jediný možný průlom do dekódování informace z paměťových stop může poskytnout fyziologie, farmakologie a případně i psychologie vnímání.“¹

Paměťové stopy vznikají v mozku člověka na základě určitého podnětu, prožitku. „Lidský mozek se sestává z buněk zvaných neurony, z gliových buněk a menšího počtu buněk kmenových, z nichž gliové buňky a neurony vznikají. V průměrném lidském mozku je přibližně 15 miliard neuronů. Ty jsou nástrojem komunikace, neboť přijímají, zpracovávají a předávají signály, které jsou elektrochemické povahy. Neuron posílá signál tím způsobem, že vyloučí jisté chemické látky do mezery (zvané synapse) oddělujícího od ostatních neuronů. Dané chemické sloučeniny mění propustnost povrchu ostatních neuronů. To umožňuje kladným iontům proudit do vnitřního prostoru daných neuronů a tento pohyb kladného náboje vytváří elektrický proud. Zmíněný druh signálů přichází ke kterémukoliv danému neuronu od velkého množství jeho sousedů. Když se dostatečný počet těchto proudů sejde, daný neuron „sepne“, což znamená, že rovněž pošle signál svým sousedům tím způsobem, že vyloučí chemikálii do synapsí oddělujících ho od okolí. Tak se signál šíří mozkiem. Tohle víření elektrochemické aktivity vytváří naše myšlení, sny, plány našeho budoucího jednání, stejně jako základní emoční a kognitivní prožitky, jako je bolest, strach, paměť a učení.“²

Pro zvyšování paměťového potenciálu se využívají pomůcky usnadňující zapamatování, např. asociování, mnemotechniky, opakování bezprostředně po zhlédnutí či zažití dané události, častého každodenní opakování, vyvolávání vizuálních představ, pojmové mapy. To vše může použít svědek či poškozená osoba, která si chce po činu zapamatovat události, které proběhly na místě činu, po delší dobu. Můžeme si položit otázku, zda tak činí i osoby, které jsou ovlivněné drogou? Na to není jednoznačná odpověď.

„Problémem při výsledku toxikomana je změna schopnosti vnímat jevy kolem sebe po aplikaci drogy. Může dojít k ovlivnění některých smyslových orgánů. Změnou psychických vlastností může být narušena nejen schopnost vnímání, ale i schopnost zapamatování. Je tedy třeba přistupovat k vyslýchánému s větší trpělivostí a použít všechny dostupné a povolené prostředky, které slouží k vyvolání asociací a mohou pomoci lépe si vybavit paměťovou

---

¹HESS, Ladislav a kol. *K charakteristice a významu paměťové stopy* [online]. 2004 [cit. 12. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.soudniinzenyristvi.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf> 25.

²CUMMINSOVÁ, Denise D. *Záhady experimentální psychologie*. Praha: Portál s.r.o., 1998. ,S. 40 – 43. ISBN 80-7178-186-X.

stopu. Nelze vyloučit i to, že osoba, která byla pod vlivem drog svědkem něčeho, si toto skutečně nepamatuje³.

Jaká je tedy schopnost ovlivněných osob vypovídat a reprodukovat prožitou událost na základě paměťových stop a schopnost ovlivněných osob vypovídat pravdivě?

2 Výzkumné šetření

Kriminalisticko-taktická metoda výslech je v posledních desetiletích ovlivňována nejen kriminalistickou teorií, ale i praxí. Postup zejména příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování vyplývají ze situací, kdy vyslechnou osoby pod vlivem drog a potřebují si být jistí, že tento procesní úkon bude uznán soudem jako důkaz.

Pro zjištění odpovědi, zda výslech osob ovlivněných drogou je důkazně významný a tedy i pravdivý, jsem se rozhodla zkoumat trestní spisy ukončené na Krajském ředitelství Policie České republiky. Vybrala jsem si období let 2015 – 2017.

Zaměřila jsem se na zjišťování těchto dat z 209 spisů ze z celkového počtu prozkoumaných 437 spisů, kde některá z osob byla vyslýchána jako narkoman.

V těchto spisech bylo vyslechnuto 241 pachatelů, 257 svědků a 38 poškozených.

Nejprve jsem zjišťovala věk vyslýcháných osob ovlivněných drogou. U pachatelů pod vlivem drog je nejčastější věková hranice 31 – 40 let (82 osob), druhá skupina je v rozmezí let 26 – 30 (60 osob) a třetí skupina je v letech 19 – 25 (51 osob). Následují pachatelé ve věku 41 a výše (34) a poslední jsou mladiství pachatelé (14 osob). Vzhledem k tomu, že jde o závažnou trestnou činnost, jde z velké části o recidivisty, kteří jiný způsob života neznají.

Nejpočetnější věková hranice vyslýcháných svědků pod vlivem drog je 19 – 25 let a to 114 osob, což se dalo očekávat, poté následuje věk v rozmezí 26 – 30 let (63 osob). Následují mladiství (36 osob), což vzhledem k dané problematice je jasný signál, že trestná činnost se přenáší mezi mladé lidi. Zejména jde o svědky, kteří kupují drogy od dealerů. Poté se počet svědků rapidně snižuje podle toho, jak věkové rozmezí svědků stoupá. U věku v rozmezí 31 – 40 let je to 27 osob a nad 41 let se jedná o 17 osob.

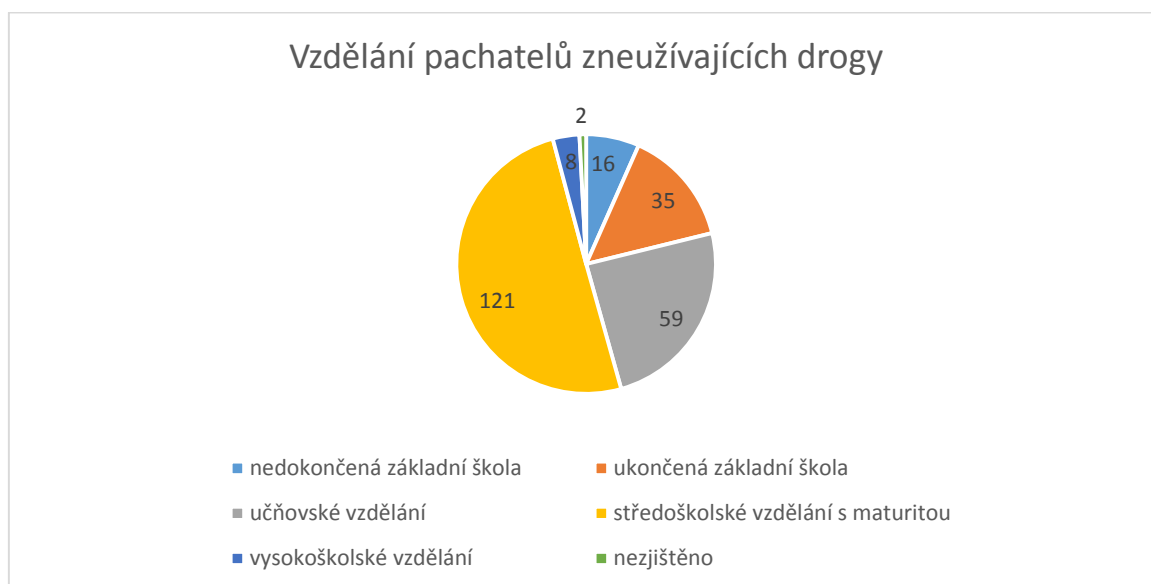
U poškozených osob je velké překvapení věkové rozmezí 31 – 40 let (15 osob), na druhou stranu to poukazuje na fakt, že jde o osoby, které si drogu mohou dovolit. Následují mladí lidé 19 – 25 let (9 osob), většina je ještě bez závazků, mladiství (8 osob), peníze na drogu většinou získávají z rodičovských zdrojů a nakonec osoby 26 – 30 let (6 osob). Pachatelé na nich páchají trestnou činnost v době, kdy jsou často v bezmocném psychickém či fyzickém stavu. Malé množství vyslechnutých osob pod vlivem nealkoholových drog přičítám tomu, že osoby, které byly pod vlivem drogy, a byl na nich spáchán trestný čin, se styděly a raději trestnou činnost neoznámily. Protože jde o závažnější trestnou činnost, kterou vyšetřují na krajských ředitelstvích a celorepublikových útvarech, velké množství poškozených osob bohužel nebylo možné vyslechnout, protože pachatelovo chování a jednání nepřežily.

U pachatelů trestné činnosti, kteří zneužívají drogy, byl zajímavý ukazatel – vzdělání.

---

³ STRAUS, Jiří a kol. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR, 2006, 49 s..

Graf. 1 Vzdělání pachatelů

Je celkem překvapující zjištění, že právě středoškolsky vzdělání lidé dominují (a to celkem jednoznačně) mezi pachateli trestných činů spáchaných pod vlivem drog. Vysvětlení se nabízí možná se srovnáním současné úrovně vzdělávání na středních školách, které se blíží úrovni bývalých učňovských škol a stejně tak i úroveň výchovy a sociální přípravy v rodinách a ve společnosti. Není to však pravidlem a určitě to není možné považovat za příčinu ověřenou.

Při analyzování spisů jsem se zaměřila na skutečnost, zda osoby vypovídaly či vypovídat odmítly. Nejvíce mě zajímal fakt, zda vypovídaly pravdivě. Vypracovala jsem tabulky s osobami (pod vlivem drog) podle jejich procesního postavení.

Tab. 1 Obvinění

Vypovídající obviněný	Počet
obviněný nevypovídá po celou dobu vyšetřování	48
obviněný nejprve nevypovídá, poté vypovídá pravdivě	18
obviněný nejprve nevypovídá, poté vypovídá nepravdivě	15
obviněný vypovídá pravdivě po celou dobu vyšetřování	33
obviněný vypovídá nepravdivě po celou dobu vyšetřování	22
obviněný nejprve vypovídá nepravdivě, po předložení důkazů vypovídá pravdivě	46
obviněný nejprve vypovídá pravdivě, poté polopravdy	17
obviněný snaží se zmenšit svoji vinu, částečně se přiznává, větší míru zavinění odmítá, nebo pokud má spolupachatele, svádí ji na spolupachatele	36
obviněný nejprve vypovídá pravdivě, později nepravdivě	6

Tab. 2 Svědci

Vypovídající svědek	Počet
svědek vypovídá pravdivě po celou dobu vyšetřování	84
svědek vypovídá nepravdivě po celou dobu vyšetřování	14
svědek nejprve vypovídá nepravdivě, po předložení důkazů vypovídá pravdivě	102

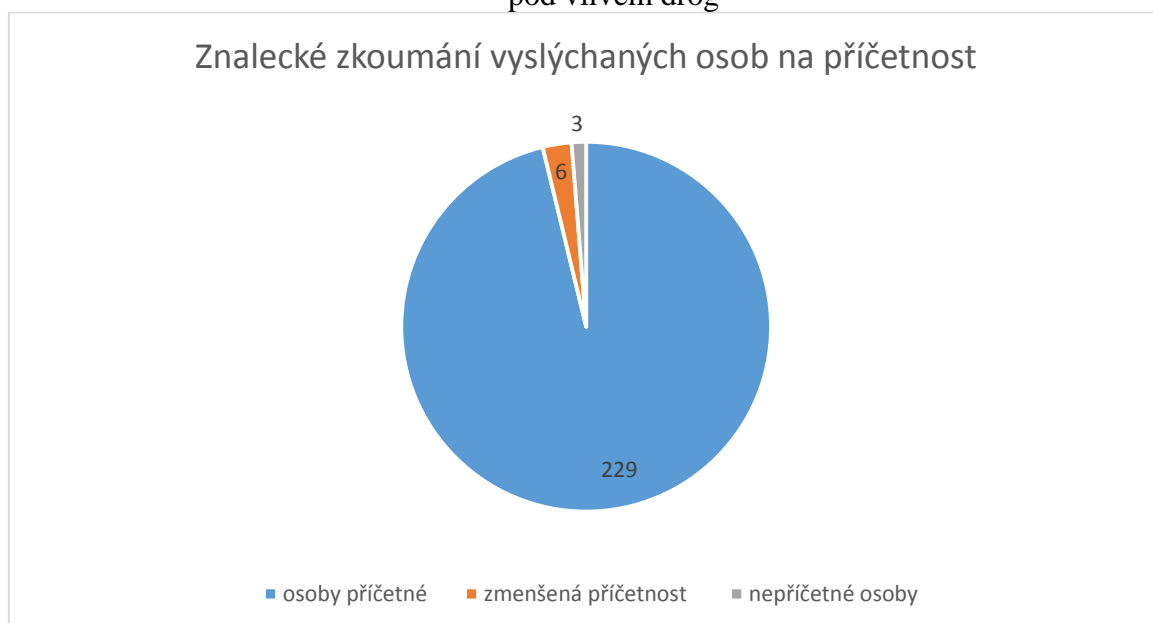
svědek nejprve vypovídá pravdivě, v dalším výsledku polopravdy	27
svědek nejprve vypovídá nepravdivě, v dalším výsledku polopravdy	31

Tab. 3 Poškození

Vypovídající poškozený	Počet
poškozený vypovídá pravdivě po celou dobu vyšetřování	32
poškozený vypovídá nepravdivě po celou dobu vyšetřování	5
poškozený nejprve vypovídá pravdivě, v dalším výsledku polopravdy	7

Ze struktury a chování jednotlivých osob podle procesního postavení – obviněných, svědků, i poškozených – vyplývá, že není statisticky významná žádná odchylka od normy chování osob, které páchali trestnou činnost bez ovlivnění drogou.⁴ Dané tvrzení podporuje i výsledek následujícího statistického zhodnocení počtu osob, které byly vyšetřované na přičetnost či nepřičetnost klinickým psychologem a psychiatrem.

Graf. 2 Výsledek znalecké zkoumání (z oboru psychiatrie a psychologie) vyslýchaných osob pod vlivem drog

Je potřeba zdůraznit, že z celkového počtu zkoumaných osob ovlivněných drogou, jenom 1% osob je vykázáných jako nepřičetných a 2 % osob se zmenšenou přičetností. Daný výsledek je statisticky bezvýznamný a je na dolní hranici chyby stanovení.

3 Kriminalistické metody dokazující pravdivost výpovědi osob zneužívajících drogy

Při zkoumání uvedených spisů jsem zjišťovala, jaké byly provedeny další kriminalistické metody a postupy, které by potvrdily pravdivost výpovědi osob ovlivněných drogou. Na

⁴ Zkoumala jsem celkem 437 spisů, kdy ve 209 spisech byly prokazatelně osoby pod vlivem omamných a návykových látek, ve zbývajících spisech nikoliv. Tyto drogou neovlivněné osoby měly obdobný způsob chování a jednání, ať už se ve spisech objevily v procesním postavení svědka, poškozeného nebo pachatele trestné činnosti.

základě dalších provedených důkazů bylo potvrzeno, že tyto vyslychané osoby podaly prvotní informace i výpověď odpovídající zjištěným skutečnostem.

Tab. 4 Metody a procesní úkony

Název	počet provedení
ohledání místa činu	68x
použití služebního psa na drogy	6x
zjištění a zajištění finanční hotovosti na bankovním účtu obviněného	29x
lékařské zprávy poškozených	31x
lékařské vyšetření a zprávy obviněných	21x
list o prohlídce zemřelého	11x
pitva pachatele	1x
pitva poškozených osob	10x
různé znalecké posudky	645x
různá odborná vyjádření	47x
výslechy jiných osob	643x
odposlechy a přepisy z odposlechnů telefonních hovorů	45x
záznam na linku 158	6x
výpis z elektronické dokumentace – facebook, sms zprávy	12x
Rekonstrukce	16x
domovní prohlídka	113x
osobní prohlídka	29x
prohlídka jiných prostor a pozemků	14x
prohlídka osobního vozidla	27x
Rekognice	25x
sledování osob a věcí	9x
prověrka výpovědi na místě	2x

Při ohledání místa činu jde o důkaz či důkazy, které přímo svědčily proti pachatelům již po ohledání; skvěle provedená fotodokumentace, technikem odebrání stop z místa činu a jejich následné znalecké zkoumání a vyhodnocení – zejména daktyloskopické otisky, pachové stopy, drogy a prekurzory, věcné stopy, zbraně – nože, mačety, střelné zbraně, taktéž kamerové záznamy zajištěné z místa činu (49x). Pomohly usvědčit pachatele vražd, ublížení na zdraví, usmrcení z nedbalosti, těžkého ublížení na zdraví, rvačky, ohrožení pod vlivem návykové látky, nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, převozu drog, násilí proti úřední osobě, výtržnictví.

Nejvíce bylo vyžádáno znaleckých posudků na chemii a fyzikální chemii (95), zranění (78), soudní lékařství (11), obor lékařství, odvětví toxikologie (poškozený omámený léky v alkoholu, smrt předávkováním – 5), genetiku (17), počítačovou expertizu (63), kybernetiku – výpočetní techniku – mobilních telefonů (81) a SIM karet (129) psychiatrii a psychologii - vyšetření duševního stavu poškozené osoby (12), stanovení hodnoty odcizených věcí (77), daktyloskopii (14), trasologii (22), pachové stopy (9), balistiku (6), fyzikální chemii – povýstřelové zplodiny (6), poškození vozidel (7), cenu věcí z vozidel (6), elektrotechniku (6) a z oboru doprava, odvětví dopravní nehody 1x. Z odborných vyjádření jsou nejzajímavější vyjádření na padělané bankovky, černý odběr elektřiny, expertizu na odebrané vzorky ovzduší.

Další důkazy, které podpořily výslechy osob pod vlivem omamných a psychotropních látek, byly nalezeny u domovních podmínek; zejména falešné bankovky, zbraně – pistole,

nože, flobertka malorážka, zajištění odcizených věcí – šperky, hodinky, obrazy, starožitnosti, drogy a prekurzory, 3x varny pervitinu a chemikálie, laboratorní sklo, 300 tablet na výrobu pervitinu, obvazový materiál nasáklý opiem, tablety extáze, metanfetamin, telefonní karty, telefony, počítače, digitální váhy, finanční hotovost, plynová pistole, zápisníky s počten prodeje a klienty, fotoaparát, lékařské recepty, razítka lékařů (falešné), falešné objednávky léčiv, falešné podpisy lékařů, léky Adipex Retard „tzv. zlaté vejce“, písemnosti dokazující pohyb léčiv – naskladnění i vydání léčiva z prostor lékáren, falešné smlouvy s lékaři, 4 kusy odcizených razítek (pravých), fotografie orálního styku s dívkou 14 let, části odcizených vozidel a 7 odcizených osobních automobilů, věci z vozidel, konopí (např. z jednoho trestného činu odebráno 1759 ks a rostlinná sušina + 2x pěstírna - technologické zařízení zajišťující osvit, vytápění, ventilaci a cirkulaci vzduchu s nutností manuální závlahy, zahradnická technika, chemické přípravky pro pěstování konopí), prázdné lékovky s pentobarbitalem a metoclopramidem, oblečení a věci poškozených zemřelých osob, nález anabolických látek – metadioden v práškách, testosteron etanat v ampulích, testosteron, a další drogy.

Metody a postupy, kterými byla prověřována pravdivost výpovědi, jsou opravdu vypovídajícím souborem o stavu dokazování a kriminalistickém zkoumání. Je možné komentovat dané poznatky z různých uhlů pohledů. Je zde několik poznatků, které si zaslouží mimořádnou pozornost. Především nízká úroveň využití prověrky výpovědi na místě, ale na druhé straně slouží ke „cti“, že ohledání místa je dominantním zdrojem důkazů. Dalším velmi významným zdrojem důkazů jsou výslechy jiných osob než těch, od kterých policisté zjistili prověřované informace. Velmi častým zdrojem informací jsou prohlídky jakéhokoliv druhu. Použití operativně pátracích prostředků a odposlechů je na krajské úrovni taktéž rozšířené. Relativní nižší počet využití dalších kriminalistických metod je možné vysvětlit komplikovaností realizaci daných metod.

Ukazuje se, že problém drog a kriminality z toho plynoucí je daleko širší a použití kriminalistických metod u výslechu a z něj plynoucích modifikací jednotlivých kriminalistických metod (prověrka výpovědi na místě, kriminalistický experiment, konfrontace...) jsou v současnosti málo rozpracované právě pro danou oblast trestné činnosti, a to přesto, že se jedná o trestnou činnost rozsáhlou s neustále zvyšující tendencí.

Pozitivem je pořád častější dokazování s využitím kriminalistických metod, jak vyplývá z uvedeného seznamu vybraných výsledků a počtů. Osobně je zajímavá prohlídka a to v jakékoli formě, využití rekonstrukce a neúčinnější je využití výsledků kriminalistické chemie, což je pochopitelné a myslím, že i v budoucnu bude nadále stále více používané.

Závěr

Výslech je jednou z nejčastějších kriminalisticko-taktických metod. Osob, které zneužívají omamné a psychotropní látky, stále přibývá, a policisté se tak stále častěji s těmito osobami setkávají a musí s nimi komunikovat takovým způsobem, aby nedošlo k jejich vlastnímu ohrožení. Při správném postupu policistů u výslechu osob pod vlivem omamných a psychotropních látek a osob, které byly v době páchaní trestného činu pod vlivem omamných a psychotropních látek, anebo byl s nimi výslech proveden až po jejich detoxikaci, je možné získat věrohodné poznatky o vyšetřované události na základě paměťových stop obsažených ve vědomí vyslychaných osob.

Ze zjištěných faktů vyplývá, že ovlivnění drogou není zásadně tím, co výpověď osoby dělá nepravdivou, ale jako u jiných osob jde o motiv či pohnutku, co vede vyslychanou osobu ke lhaní nebo k pozměnění části pravdivých skutečností. To je jedno z nejzajímavějších zjištění daného průzkumu. Stejně jako zjištění, že výslechy osob, které byly pod vlivem omamných a psychotropních látek, mají stejnou důkazní hodnotu jako další kriminalisticko-taktické metody.

Literatura

- BAČÍKOVÁ, Iveta a kol. *Výsluch v kriminalistickéj teórii a v praxi*. Bratislava: MV SZ, APZ v Bratislavě 2012. ISBN 978-80-8054-565-9.
- CUMMINSOVÁ, Denise. *Záhady experimentální psychologie*. Praha: Portál 1998. S. 40 – 43. ISBN 80-7178-186-X.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3. upr. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 445 s., ISBN 978-80-7380- 461-9.
- KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.
- STRAUS, Jiří a kol. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR, 2006. S. 49. ISBN: 80-7251-219-6.
- HESS, Ladislav a kol. *K charakteristice a významu paměťové stopy* [online]. 2004 [cit. 12. 11. 2018]. Dostupné z: <http://www.soudniinzenyrstvi.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>.

Keywords: interrogation, narcotic and psychotropic substances, memory traces, research, probative value

Summary

In the present article the author summarizes her research aimed at finding out what the probative value is of the interrogation of people under the influence of drugs. The article is also focused on the truthfulness of these people's statements.

*JUDr. Dagmar Kopencová
odborný asistent VŠFS
Estonská 500/3, 101 00 Praha – Vršovice
e-mail: 31964@mail.vsfs.cz*

Recenzent: prof. JUDr. Mgr. Jana Viktoriová, PhD.